

A. Ź.

Przegląd prasy prawniczej

Palestra 5/9(45), 88-91

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEGLĄD PRASY PRAWNICZEJ

W numerze lipcowym PGU-u prof. Józef Litwin omawia projekt ustawy o sporach kompetencyjnych między sądami a organami administracji państwowej. Projekt ustawy, która ma być realizacją zapowiedzi ustawodawczej zawartej w art. 20 kodeksu postępowania administracyjnego, opracowany został przez Autora artykułu oraz przez prof. Władysława Siedleckiego w ramach prac Komisji do spraw przygotowania projektów przepisów o postępowaniu administracyjnym. Projekt ten znajduje się obecnie w trakcie uzgadniania międzyresortowego.

Projektowana ustawa normuje rozstrzyganie sporów kompetencyjnych wyłącznie między sądami powszechnymi a organami administracji państwowej. Nie obejmuje więc ona sporów między sądami a arbitrażem, organami administracyjnymi a arbitrażem, sądami powszechnymi a sądami szczególnymi oraz między sądami powszechnymi a zakładowymi komisjami rozjemczymi.

Projekt uwzględnia dwojakiego rodzaju spory kompetencyjne: spory pozytywne, które mają miejsce wówczas, gdy sąd i organ administracyjny uważają się za powołane do rozpoznawania tej samej sprawy, oraz spory negatywne, kiedy i sąd i organ administracji „odmawiają obywatelowi zajęcia się jego sprawą bądź przez bezprzedmiotowe dla niego w skutkach odsyłanie go do organu pionu »konkurencyjnego«, bądź też ewentualnie przez zajęcie stanowiska, że porządek prawny nie zna w ogóle drogi rozstrzygnięcia sprawy w tym przedmiocie czy z danego stosunku prawnego” (str. 219—220).

Orzecznictwo w sporach kompetencyjnych ma spoczywać w rękach Kolegium Kompetencyjnego przy Sądzie Najwyższym. Funkcje przewodniczącego Kolegium sprawować ma Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego. Kolegium zorganizowane będzie na zasadzie następującego parytetu: członkowie Kolegium mają być powoływani przez Radę Państwa w równej liczbie spośród sędziów Sądu Najwyższego oraz spośród wybitnych znawców problematyki prawnej administracji państwowej. Na zasadzie takiegoż parytetu działać będą także zespoły orzekające.

Do zadań Kolegium należeć będzie zarówno orzekanie merytoryczne, jak i orzekanie w przedmiocie zagadnienia prejudycjalnego, od rozstrzygnięcia czego zależeć będzie rozstrzygnięcie merytoryczne.

*

„Nie do pozazdroszczenia jest rola sędziego w Polsce Ludowej, gdy musi rozstrzygać sprawy związane z ruchem kołowym w oparciu o przepisy k.k. z 1932 r.” — stwierdzają autorzy Arnold Gubiński i Jerzy Sawicki w artykule pt. „Przestępstwa komunikacyjne na tle praktyki i jej potrzeb”, zamieszczonym w lipcowym numerze „Państwa i Prawa”. „W dziedzinie walki z przestępczością w komunikacji — piszą autorzy — wytworzyła się (...) u nas dość paradoksalna sytuacja. Przestępstwa dokonywane w stanie nietrzeźwości ujęte zostały pełniej, ściślej, w sposób bardziej adekwatny do potrzeb życia, podczas kiedy podobne czyny, dokonywane przez osoby nie pozostające pod wpływem alkoholu, podlegają nadal ocenie według norm przestarzałych” (str. 57).

Nawiązując do przepisów ustawy z dnia 10.XII.1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu, autorzy stwierdzają, że przyjęcie „progu stanu nietrzeźwości”, który jest

sztynny i określony w sposób jednolity dla wszystkich wypadków (wynosi on — jak wiadomo — 0,5‰, „musi powodować w praktyce większe czy mniejsze rozbieżności pomiędzy tak ustalonym domniemanem a faktycznym stanem prowadzącego pojazd”. Przeciwwstawiając się poglądom, jakoby miało to godzić w przyjęte od lat zasady, eliminujące jakiegokolwiek domniemanie z obszaru prawa karnego, autorzy konkludują, że „życie narzuca (...) z nieodpartą siłą konieczność przyjęcia w tym zakresie domniemania, opartego zresztą na wynikach badań i doświadczeń naukowych. Bez takiego domniemania — przy masowości spraw i szybkiej zmianie jakiej ulega stan sprawności psychomotorycznej człowieka — sądy nie potrafiłyby sobie poradzić ze stojącym przed nimi zadaniem” (str. 61).

Z kolei autorzy zapytują, czy w związku ze stwierdzonym wskaźnikiem alkoholu we krwi można przeprowadzić przeciwko domniemaniu stanu nietrzeźwości przeciwdowód, tzn. czy oskarżony może dowodzić, że był faktycznie zdolny do bezpiecznego prowadzenia pojazdu. Zdaniem Gubińskiego i Sawickiego byłoby to nieuzasadnione. „Dopuszczenie przeciwdowodu przeciwko »progowi stanu nietrzeźwości«, z wyjątkiem przypadku, gdy sprawca kwestionuje prawidłowość samego badania chemicznego, musiałoby podważyć efektywność przepisu karnego, pozbawić postępowanie sądowe elementów szybkości i związanej z tym skuteczności oddziaływania społecznego. Trzeba pogodzić się z faktem, że w tym zakresie trzeba odstąpić od tradycyjnych założeń” (str. 61—62). Tak więc przestępstwo z reguły będzie miało miejsce, jeżeli 1) wynik badania krwi na zawartość alkoholu wykazuje stan powyżej 0,5‰ oraz jeżeli 2) są dowody stwierdzające, że w takim właśnie stanie sprawca prowadził pojazd mechaniczny.

*

Henryk Popławski w artykule pt. „Art. 286 k.k. a przestępstwa spekulacyjne”, zamieszczonym w numerze lipcowo-sierpniowym „Nowego Prawa”, zauważa, że w praktyce powstają często trudności przy kwalifikowaniu różnych czynów spekulacyjnych, które wyczerpywać mogą dyspozycje norm ustawy z dnia 13.VII.1957 r. o zwalczaniu spekulacji i ochronie interesów nabywców oraz producentów rolnych w obrocie handlowym (Dz.U. Nr 39, poz. 171) a jednocześnie dyspozycję art. 286 k.k. W olbrzymiej większości wypadków znajdzie tu zastosowanie zasada *lex specialis derogat legi generali*. Będą się jednak zdarzać i takie wypadki — stwierdza autor — „kiedy zasada ta nie będzie mogła znaleźć zastosowania i trzeba będzie szukać innego rozwiązania” (str. 930).

Analizując art. 1 § 1 a następnie art. 4 ustawy z dnia 13.VII.1957 r. i porównując ich dyspozycje z dyspozycją art. 286 § 2 k.k., Popławski dochodzi do wniosku, że stosowanie powyższych przepisów ustawy (a nie art. 286 § 2 k.k.) operać się powinno nie tyle na zasadzie *lex specialis derogat legi generali*, ile na podstawie art. 36 k.k. W pozostałych wypadkach szczególny charakter przepisów ustawy z dnia 13.VII.1957 r. w stosunku do ogólnego sformułowania treści przepisu art. 286 k.k. nie pozostawia „żadnych wątpliwości co do tego, że przepisy ustawy z dnia 13.VII.1957 r. mają — oprócz przytoczonych wyjątków — pierwszeństwo przed art. 286 k.k., wynikające z zasady *lex specialis derogat legi generali*” (str. 935).

*

Z problematyki procesowej wypada odnotować artykuł Zbigniewa Kubeca („Nowe Prawo” nr 7—8) pt. „Nieobecność na rozprawie oskarżonego lub jego

obrońcy jako bezwzględna przyczyna rewizyjna". Przytoczymy poniżej wnioski autora.

Bezwzględną przyczyną rewizyjną przewidzianą w art. 378 § 1 lit. c) k.p.k. „stanowi nieobecność oskarżonego na całej rozprawie w przypadku, gdy obecność jego jest obowiązkowa, natomiast nieobecność oskarżonego na części rozprawy lub tylko w czasie ogłoszenia wyroku (...) nie stanowi bezwzględnej przyczyny rewizyjnej, o której mowa w art. 378 § 1 lit. c) k.p.k., lecz jedynie względną przyczynę rewizyjną, przewidzianą w art. 383 pkt 3 k.p.k. (obraza prawa procesowego), a w szczególności art. 261 § 2, 262 § 1 lub 287 k.p.k.". Ta ostatnia może powodować uchylenie wyroku w zasadzie tylko wówczas, jeżeli „uchylenie to — zarzucone w rewizji — mogło mieć wpływ na treść wyroku, tzn. jeżeli oskarżony wykaże, że jego nieobecność na części rozprawy uniemożliwiła mu lub utrudniła obronę, a nieobecność na ogłoszeniu wyroku uniemożliwiła mu zgłoszenie nowych faktów lub dowodów" (str. 943).

Analizując problem nieobecności obrońcy, Z. Kubec konkluduje, że „bezwzględna przyczyna rewizyjna określona w art. 378 § 1 lit. d) zachodzi wówczas, gdy oskarżony w wypadkach wskazanych w art. 79 bądź to w ogóle nie miał ustanowionego obrońcy, bądź to ustanowiony obrońca nie był w ogóle obecny na rozprawie. Natomiast nieobecność obrońcy na części rozprawy nie stanowi bezwzględnej przyczyny rewizyjnej, lecz jedynie względną przyczynę rewizyjną, która w zasadzie tylko wówczas może powodować uchylenie wyroku, jeżeli uchylenie to — zarzucone w rewizji — mogło mieć wpływ na treść wyroku, tzn. jeżeli oskarżony wykaże, że nieobecność jego obrońcy na części rozprawy uniemożliwiła mu lub co najmniej utrudniła obronę (...)", (str. 945).

Obszerny, podwójny lipcowo-sierpniowy numer „Nowego Prawa" zawiera, poza omówionymi wyżej artykułami Popławskiego i Kubeca, jeszcze liczne artykuły z różnych dziedzin nauki prawa. Ograniczymy się tu jedynie do ich wymienienia

Tak więc z zakresu prawa cywilnego znajdujemy artykuł Stefana Breyera pt. „Nieruchomości w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych" oraz Jerzego Marowskiego pt. „Niektóre zagadnienia zgody na naruszenie nietykalności cielesnej przez lekarza". Z zakresu prawa procesowego cywilnego Zbigniew Resich publikuje artykuł pt. „Drugie czytanie projektu k.p.c. i jego polityczne aspekty", a Marian Lisiewski artykuł pt. „Prawomocność formalna w prawie obowiązującym i w projekcie k.p.c. z 1960 r.". Ponadto orzecznictwo Sądu Najwyższego w zakresie procesu cywilnego za II półrocze 1960 r. omawia w kolejnym przeglądzie Edmund Wengerek.

Prawo karne reprezentowane jest jeszcze przez oparty na szerokim tle prawnoporównawczym artykuł Mikołaja Leonieniego pt. „Zatarcie skazania a potrzeby praktyki sądowej", oraz artykuł Juliana Turckiego, omawiający postanowienia ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych. Ten ostatni artykuł omawia również pokrótce problematykę administracyjnoprawną nowej ustawy.

*

Na zakończenie niniejszego przeglądu chcemy zasygnalizować naszym czytelnikom zamieszczony w numerze czerwcowym „Biuletynu Ministerstwa Sprawiedliwości" artykuł Marii Rafacz-Krzyżanowskiej pt. „Rozwiązanie stosunku pracy w praktyce sądów powszechnych", opracowany na podstawie materiałów analitycznych Departamentu Nadzoru Sądowego. Autorka porusza w nim następu-

jące problemy: rozwiązanie stosunku pracy przez wypowiedzenie (m.i. przez wypowiedzenie wadliwe, nieważne, przez wypowiedzenie umowy o pracę zawartej na okres próbny itd.), rozwiązanie umowy o pracę ze skutkiem natychmiastowym (forma rozwiązania umowy, zgoda rady zakładowej, przyczyny nie zawinione rozwiązania umowy itd.), tymczasowe aresztowanie oraz szereg zagadnień procesowych. Wszystkie te zagadnienia ilustrowane są wydanymi w ostatnich latach orzeczeniami S.N. oraz sądów niższych instancji z terenu całego kraju.

A. Z

U W A G A !

U W A G A !

JUŻ MOŻNA NABYC W KSIĘGARNIACH

nowe publikacje

WYDAWNICTWA PRAWNICZEGO

- Adaszewski Z., Celiński W. — CZYNNOSCI SĄDOWE W SPAWACH
KARNYCH. Wzory i komentarz. Str. XXIV+480. Opr. pł. Cena zł 80,—
- Bafia J. — ZWROT SPRAWY PRZEZ SĄD DO UZUPEŁNIENIA ŚLEDZTWA
LUB DOCHODZENIA. Str. 144 Cena zł 15,—
- Furmankiewicz H., Markowski S. — AKTY OSKARZENIA I RE-
WIZJE OSKARZycIELA PUBLICZNEGO. Zasady sporządzania i wzory
Str. 164. Opr. pł. Cena zł 28,—
- Grzeszyk J. — NIEDOBORY (MANKA) W HANDLU USPOŁECZNIONYM.
Teksty, orzecznictwo oraz literatura. Orzecznictwo i wykaz literatury
opracowane przy współudziale sędziego Marka Gintowta. Str. VIII+512
Cena zł 37,—
- Iserzon E., Starościak J. — KODEKS POSTĘPOWANIA ADMINISTRA-
CYJNEGO. Komentarz. Teksty, wzory i formularze. Str. 358 Cena zł 24,—
- PRAWO SPOŁDZIFLCZE. Z serii: „Zbiór tekstów”. Według stanu prawnego
na dz. 8.VIII.1961 r. str. 76 Cena zł 5,—

W wypadku braku wymienionych książek w księgarniach prosimy kierować
zamówienia pod adresem:

WYDAWNICTWO PRAWNICZE, WARSZAWA, AL. UJAZDOWSKIE 11.